

Ondernemingskamer
Gerechtshof te Amsterdam
Zitting: 24 maart 2005 13.00 uur
Zaak/rekestnummer:

Archief Philip Staal

PLEITNOTA

Inzake:

Philip Staal

wonende te Pardes Hanna, Israël

Marcel Staal

wonende te Netaim, Israël

Verzoekers in hoger beroep
- verder te noemen: *Gebr. Staal* -

Procureur: Mr J.H. Oosterveen

Contra:

1. de stichting

**Stichting samenwerkingsverband Joods
Maatschappelijk Werk,**

gevestigd te Amsterdam

2. de stichting

Stichting "Le-Ezrath Ha-Jeled"

gevestigd te Amsterdam

3. de stichting

BERG-STICHTING

gevestigd te Amsterdam

4. de vereniging

**Het Nederlandsch-Israëlietisch Jongens-Weeshuis
"Megadle Jethomim"** in liquidatie

gevestigd te Amsterdam

5. de vereniging

Het Nederlandsch-Israëlietisch Meisjes-Weeshuis in
liquidatie

gevestigd te Amsterdam

---

6. de vereniging
Joodse Zee- en Boskolonies “Wijk aan Zee” in
liquidatie, gevestigd te Amsterdam

7. de vereniging
Megadle Jethomim (Opvoeding van Wezen) in
liquidatie, gevestigd te Amsterdam

8. de vereniging
S.A. Rudelsheim-Stichting in liquidatie, gevestigd te
Amsterdam

*Verweerders in hoger beroep
- verder te noemen: JMW -*

procureur: Mr P.N. Ploeger,

Edelachtbaar College,

Inleiding

1. In mijn toelichting bij het hoger beroep zal ik eerst nader ingaan op de vordering die mijn cliënten hebben en nog eens verduidelijken op welke wijze zij deze hebben berekend. Daaruit zal blijken dat het zeer uitgebreide en nauwgezette onderzoek van Philip Staal niet anders kan leiden dan tot de conclusie dat bij het beheer en de afwikkeling van het vermogen onjuistheden zijn begaan die met zich meebrengen dat mijn cliënten nog een vordering op de Rudelsheim-Stichting hebben.
2. Vervolgens zal ik ingaan op de bewering van het JMW dat zij reeds een dergelijk nauwgezet onderzoek hebben verricht en dat aan de hand daarvan moet worden geconcludeerd dat een dergelijke vordering er niet kan zijn.
3. Daarna ga ik ook in op de kwestie van de verjaring die nu in het hoger beroep door JMW nader is uitgewerkt.
4. Tenslotte zal ik nog aandacht besteden aan de noodzaak voor cliënten om een

waarborg te krijgen.

+ oïesch

De vordering van de Gebr. Staal

5. Wij spreken hier over het beheer en de afwikkeling van een vermogen over een periode die zestig tot veertig jaar achter ons ligt. Vele stukken uit die periode zijn helaas verloren gegaan en dat maakt dat niet alles meer kon worden nagegaan. Philip Staal heeft zich daarom ook in zijn onderzoek met name gericht op de afrekening die is opgemaakt op 13 juni 1962 bij het bereiken van de meerderjarigheid. Aan de hand van die afrekening en bekende feiten uit de voorafgaande periode heeft hij opmerkingen en berekeningen gemaakt. Het feit dat er geen goede aansluiting is te vinden tussen de vermogensopstelling van 9 februari 1954 en die van 13 juni 1962 blijft natuurlijk een onverteerbaar punt, maar die kwestie laten cliënten maar verder voor wat het is.
6. JMW c.s. noemt de afrekening van 13 juni 1962 nauwkeurig. Dat bestrijden mijn cliënten. De afrekening is vrij summier, terwijl van de effecten slechts een opsomming is gegeven van het soort effecten, zonder vermelding van de waarden daarbij. In zijn rapport heeft Philip Staal zelf die waarden teruggerekend (zie de tabellen op pag. 44 en diezelfde met koerswaarden aangevulde tabellen, die ik vorige week aan u heb toegezonden).
7. Ook bestrijden mijn cliënten dat deze afrekening vanaf 13 juni 1962 in hun bezit is geweest. Uit de afrekening blijkt dit in het geheel niet en het is ook niet waar. Ten tijde van de afrekening was Marcel in Israël en Philip weet in het geheel niets van een afrekening uit die tijd. De afrekening die hij nu in zijn bezit heeft moet hij vele jaren later hebben ontvangen, hij kan zich dat niet meer herinneren. Van een verantwoording aan de rechter is evenmin iets gebleken.
8. Tenslotte bestrijden de Gebr. Staal nu juist dat zij aan het einde van hun minderjarigheid het vermogen aan hen is uitgekeerd. Gelden hebben zij nimmer zelf ontvangen en effecten zijn hen nimmer ter hand gesteld.
9. Met betrekking tot de berekening van de vordering van cliënten verwijs ik

nogmaals naar de inhoud van het rapport van Philip Staal (inclusief de met koerswaarden aangevulde tabellen van pagina 44) en de samenvatting daarvan in mijn beroepsschrift.

10. Om dit nog maar eens kort samen te vatten loop ik de onderdelen van tabel 6.8 (Rapport Staal, pag. 45) nog eens langs. De nadere uitleg van die posten vindt u ook in de bij die tabel aangegeven paragrafen.
- Voor de uitleg over post 6.8.2, het ten onrechte betaalde bedrag ad NLG 2.423,58 inkomsten- resp. ondernemingsbelasting, verwijs ik naar de uitleg in het Rapport Staal sub 4.2.1 (pag. 25)
  - De post 6.8.5 bestaat uit twee onderdelen, die zijn gespecificeerd sub 6.5 (pag. 43).

Allereerst heeft Mevrouw Verhey heeft in haar rapport aangegeven dat de post pleeggeld ad NLG 9.681,83 onduidelijk is en daar een verklaring voor gegeven, die echter door Philip Staal en door Frits Hoek is weerlegd.

De rest van deze post bestaat uit ten onrechte betaalde belastingen. Ik verwijs u daarvoor naar de uitvoerige uiteenzetting in het Rapport Staal onder 5.3.4. (pag. 32). Onder meer zou het hier ook een bedrag ad NLG 422,65 inkomstenbelasting moeten betreffen, terwijl in de gehele afrekening geen inkomsten te vinden zijn. Daar moet dus volgens cliënten iets niet mee in orde zijn. De belasting is ten onrechte betaald. Wanneer dat niet het geval zou zijn betekent dit dat inkomsten verzwegen zijn.

- Met betrekking tot de reconstructie van de effecten portefeuille verwijs ik naar de tabellen op pag. 44 en de met koerswaarden aangevulde versie van die tabellen. In zijn correspondentie met Philip Staal, waaronder de emails van 6 en 7 maart 2005, heeft de heer Hoek dit overzicht correct en zeer verhelderend genoemd.

11. Op die wijze heeft Philip Staal het vermogen van zichzelf en zijn broer bij het bereiken van de meerderjarigheid gereconstrueerd en herberekend. Voorts heeft hij aangegeven welke bedragen uit het vermogen door hen zijn ontvangen en geconcludeerd dat het vermogen niet geheel aan hen is uitbetaald. Samen met de factoren voor geldontwaarding en rente komt men dan tot de vordering zoals ik die in het beroepsschrift sub 25 heb geformuleerd.

12. Het is onjuist dat het standpunt van Philip Staal als een enkele partijverklaring moet worden gezien. Staal baseert zich bij zijn berekening op historische stukken en (koers)gegevens. Bovendien worden onderdelen van de vorderingen en berekeningen door de heer Hoek onderschreven.
- Voorts heeft Philip Staal aan Prof. A. Heertje, de Prof. J.C.H. Blom van het NIOD en de accountant, de heer J. Noach, verzocht zijn rapport kritisch door te lezen. Geen van hen heeft aanleiding gevonden om in het rapport onjuistheden aan te geven.

Nauwgezet onderzoek door of vanwege JMW c.a.

13. JMW c.s. beweert dat zij zelf nauwgezet onderzoek heeft laten verrichten naar het beheer van de gelden van oorlogswezen in het algemeen en die van de Gebr. Staal in het bijzonder.
14. Daarvoor, zo zegt zij, heeft zij onder meer gebruik gemaakt van de diensten van mevrouw Verheij. Mevrouw Verheij is op dit moment nog bezig aan een uitvoerig rapport, maar heeft ten behoeve van de onderhavige kwestie alvast iets van haar bevindingen meegedeeld. Ik wijs er echter nog eens op dat mevrouw Verheij een journaliste is met historische belangstelling en volstrekt geen financieel expert. Wat aan dat onderzoek zo nauwgezet is wordt in het geheel niet duidelijk. De opmerkingen van mevrouw Verheij zijn naar het oordeel van de Gebr. Staal zonder waarde, aangezien zij niet zijn gebaseerd op behoorlijke financiële kennis. In haar verklaring merkt mevrouw Verhey slechts in zijn algemeenheid op dat naar haar bevindingen de afwikkeling van vermogens van oorlogswezen correct is verlopen.
- Mevrouw Verhey verwijst wel naar de ondersteuning van een forensisch accountant. Wie dat is wordt niet duidelijk. In ieder geval is dat niet Frits Hoek geweest, zoals blijkt uit diens emails aan client van 6 maart 2005.
- Overigens zijn ook andere onderzoeken van mevrouw Verhey bepaald niet altijd even juist geweest.
15. Verder wordt ook de heer Frits Hoek opgevoerd als financieel expert, met name op het gebied van het beheer van de vermogens van oorlogswezen, en wordt hij zelfs

een forensisch accountant genoemd. Uit de recente emails, die Philip Staal met ^{ADVOCATEN} hem heeft gewisseld en die ik u voor deze zitting nog heb toegezonden, blijkt dat die kwalificatie absoluut niet op zijn plaats is. De heer Hoek beschouwt zich evenmin een deskundige op het gebied van de oorlogstegoeden. Bovendien is hier geen sprake geweest van een algemeen, onbevooroordeeld onderzoek. De opdracht aan de heer Hoek was immers slechts zeer beperkt. In zijn brief van 24 juli 2003 aan Philip Staal (rapport Staal, bijlage 6, pag. 107) geeft hij aan dat hij slechts moest nagaan of de rapporten van 9 februari 1954 (einde van het bewind over de nalatenschap) en van 13 juni 1962 (einde van het bewind tijdens de minderjarigheid) op elkaar waren aan te sluiten. De conclusie van de heer Hoek was dat dit niet het geval was. Uit die conclusie blijkt echter niet of het overzicht van het rapport d.d. 13 juni 1962 betrouwbaar was en of het daarin vermelde vermogen ook daadwerkelijk aan de Gebr. Staal was uitgekeerd.

Het rapport van Hoek kwam ook tot stand voordat hij kennis had van de case study van de heer Philip Staal; zie rapport Hoek, pag 1, waaruit blijkt dat hij voor zijn onderzoek het Rapport Staal niet heeft gebruikt. Dit in tegenstelling tot wat JMW tijdens de zitting bij de Rechtbank heeft beweerd.

16. Dat het JMW c.s. zelf in ieder geval weinig financieel is onderlegd blijkt wel onder meer uit de opmerking van de heer Vuijsje, die tijdens die zitting heeft beweerd dat de effectenportefeuille bij het einde van het bewind tijdens de minderjarigheid een waarde vertegenwoordigde van NLG 12.963,54. Men heeft kennelijk niet ingezien dat het hier het totaal van de verrichte mutaties van die portefeuille betrof.
17. In zijn zeer uitvoerige rapport heeft Philip Staal zelf aangegeven dat het rapport d.d. 13 juni 1962 aanvulling en correctie behoeft. Deze bevindingen heeft Philip Staal aan de heer Hoek voorgelegd en – in tegenstelling tot wat JMW c.s. beweert – heeft hij zowel de berekeningen als de daaraan ten grondslag liggende veronderstellingen, als juist onderkend.

Verjaring

18. JMW is in het verweerschrift ingegaan op het standpunt dezerzijds met betrekking tot de verjaring. Dat verweer gaat er allereerst vanuit dat de Gebr. Staal in de jaren

zestig een correcte eindafrekening hebben ontvangen, dat zij ook het daarop vermeldde vermogen hebben ontvangen en dat er recent nog uiterst zorgvuldige onderzoeken hebben plaatsgevonden naar de gang van zaken destijds. Hiervoor heb ik dit alles nu juist uitvoerig bestreden, zodat die argumenten geen rol kunnen spelen in deze discussie.

19. Bij mijn argumentatie heb ik een uitlating van de heer Vuijsje aangehaald en de gang van zaken met betrekking tot de afwikkeling van claims terzake oorlogstegoeden in de laatste jaren.
Het moge wellicht zo zijn dat de heer Vuijsje niet namens JMW heeft gesproken en dat de recent gemaakte afspraken niet ook nog hun weerslag hebben gekregen in gerechtelijke uitspraken, maar al deze omstandigheden geven nu juist wel aan wat de algemene beginselen zijn, waaraan de bij dit soort kwesties betrokken personen en instanties zich kennelijk gebonden achtten. Dat kan nu juist de grondslag zijn voor een van het formele recht afwijkende beslissing op grond van de redelijkheid en billijkheid. Bovendien is – zoals blijkt uit een aan u toegezonden artikel in De Telegraaf van 17 maart 2005 - die benadering van de redelijkheid en billijkheid zeer recent wel door het Gerechtshof (naar inmiddels gebleken is te 's Gravenhage) overgenomen in een uitspraak over een claim van de familie Cohen tegen het Ministerie van Buitenlandse zaken.
20. De vergelijking met de uitspraken in asbestzaken kan inderdaad verschillend zijn. De vergelijking met zaken omtrent oorlogstegoeden, waarvan aangenomen wordt dat in het verleden fouten zijn gemaakt die eveneens eerder aan de orde hadden kunnen worden gesteld, strookt echter wel geheel met de onderhavige kwestie.
21. Waarom de discussie over verjaring in deze verzetprocedure geen rol zou kunnen spelen is niet duidelijk. De voorvraag bij uw beslissing is immers of mijn cliënten schuldeisers zijn en in dat verband is het wel degelijk relevant te bezien of het aannemelijk is dat de vordering van cliënten al dan niet op een beroep op verjaring afstuiten. Uiteraard kan Uw College daarover geen bindende uitspraak doen, maar mijn cliënten hebben voldoende aannemelijk gemaakt dat het bepaald niet uitgesloten is dat een beroep op verjaring te zijner tijd bij de behandeling van de vordering zelf zal worden gepasseerd. Daarmee blijft het zeer waarschijnlijk dat

mijn cliënten schuldeisers zijn van de Rudelsheim-Stichting en dienen zij ^{ADVOCATEN} waarborgen te krijgen om te voorkomen dat zij hun vordering te zijner tijd niet meer zouden kunnen verhalen.

Noodzaak tot waarborg

22. Inderdaad hebben mijn cliënten niet bestreden dat het totale vermogen van de toekomstige stichting groter zal zijn dan het gezamenlijk vermogen van de Rudelsheim-Stichting en Le Ezrath op dit moment. Zij hebben echter ook gewezen op het feit dat de samenvoeging van vermogens van de verschillende stichtingen ook noodzakelijk is om de slechte financiële positie van het JMW op te vijzelen (zie jaarrekening 2003, inleiding sub 3; productie 3 bij verweerschrift in eerste aanleg zijdens JMW).
23. In het verleden heeft JMW haar vermogen en het vermogen van de weesstichtingen al niet goed beheerd, door niet alleen gebruik te maken van het verkregen vruchtgebruik maar óók nog op vermogens in te teren. Hoewel JMW heeft opgemerkt dat dit ook nu al mogelijk is ontkent Staal dat. De Rudelsheim-Stichting (sic!) is een vereniging die reeds sinds begin jaren tachtig in liquidatie is. Interen op het vermogen van een vereniging die vereffend moet worden kan niet mogelijk zijn, zeker niet zonder de medewerking van de leden van die vereniging zelf. In de opzet na de fusie dreigt dat interen wel te gebeuren. Bovendien heeft JMW risicovol belegd waardoor veel vermogen verloren is gegaan. Wellicht is dat de reden waarom JMW geweigerd heeft Staal inzicht te geven in de laatste jaarstukken.
24. Voorts is het nu kennelijk de bedoeling om na de fusie een nieuwe stichting op te rechten waarin het vermogen van een aantal voormalige rechtspersonen (waaronder de Rudelsheim-Stichting) onder te brengen. Afgezien van het feit dat dit de fusie wel in een vreemd daglicht stelt zal de totale pot dus toch weer kleiner worden dan JMW voorstelt.
25. Ook staat het buiten kijf dat er op dit moment zeer veel te doen is over claims tegen verschillende stichtingen die nu gaan fuseren. De stelling dat er door anderen

